

Pest,
okt. 21. 1781.

NÉPNEVELŐK LAPJA.

32. sz.
VI. évfolyam.

Megjelenik szombaton.

Több szakférfiu közreműködése mellett szerkeszti Márki József tdr, kiadó-tulajdonos.

Lapunkra folyvást előfizethetni. Az előfizetési pénz (1 tanévre 3 fr., 1/2 évre 1 fr. 50 kr., 1/3 évre 1 fr.) és kéziratok szerkesztő- s kiadó hivatalba (Kecskeméti-
utca 5-dik sz.) kéretnek küldetni. Első-megrendelési idő leteltével, lapunk csupa **elfogadását is megrendelésnek** tekintjük.

Fontos nevelési mozzanatok.

A „Népnevelők pesti egylete“ nagy dolgokkal foglalkodik.

Ezen nagy dolgok egyike: egy „Országos népnevelő-egylet“ alapszabályainak kidolgozása, mely munkával még a mult-évi országos tanító-gyűlés bizta meg az egyletet.

Másik nagy dolog, hogy most többet ne említsek, mert volna több is: saját egyleti közlöny szerkesztése s kiadása; és pedig ilyenné a „Népnevelők lapjának“ elfogadása; a mi folyó okt. 15-én tartott közgyűlésben elvileg már meg is történt.

Nagy dolgok ezek, uraim.

Mi különösen az első ttilti: országos tanító-egylet által lép végrehaláára a magyarhoni tanítóság (a népnevelőket értem) más civilizált nemzetek, különösen a szomszéd németek tanítóságával — hogy ugy mondjam — egyenrangba.

Tudvalevő, hogy minden művelt országban léteznek országos tanító-egyletek, melyek illető egyes államok összes népnevelőit, a különben elérhetlen s meg sem kísérhető nevelési célok eszközésében mintegy magokba ölelik. Például fölhozom Osztrákhont, Bajorországot, s magát a nagy német birodalmat; hol mindenütt a népnevelők, ezekre menő számokkal, egy-egy országos népnevelő-egyletben összpontosítják erejüket, a haza jobblétének, nevelésügyének előmozdítására.

Nem kevesbbé fontos dolog valamit magára a Népnevelők pesti egyletére, ugy honunk összes elemi tanítóira nézve az esz meközeg, melynek megszerzése s föntartására (természetesen a t. magyar tanítóközönség közreműködése s pártolása mellett) magát említett egylet, három-éves főnállása után, képesnek érzi s elhatározta.

„Valamint egy nap ragyog az égen, a mi egünkön: ugy Magyarországnak csak egy Pestje van, és pedig nemcsak névre, hanem valóban. Itt pontosul össze és innen terjed szét egész országba — világító, melegítő, érlelő és éltető sugárokként: tudomány, művészet, ipar, kereskedelem, sőt maga a gazdaszat. Kell tehát, hogy hasonlólag itt egyesüljön és innen áradjon szerte ismét hazánk minden szegletébe a népnevelés. S e célra alkalmas és hatalmas eszköznek, tényezőnek tartom én egyletünket, a „Népnevelők pesti egyletét.“

E szavak, melyeket jelen sorok írója 1869. jan. 17-n intézett dr. Havas Ignác urhoz, midőn a zsenge egylet ideiglenes elnöki székét átengedte, — csak a főnforgó szellemi közeg által lesznek igazán valóságga.

Élet bármely szerves testben csak ugy képzelhető, ha annak minden egyes, egymástól legtávobabb eső részei közt is köz-

lekedés vagy; mit a vérforgás vagy inkább vérkerengés eszközöl. Szintugy az ország nagy tanítótestébe (testületébe) nem másképp, mint az által önthetni életet, ha annak tagjait, közvetve vagy közvetlenül, egymással összeköttetésbe, minél gyakoribb érintkezésbe hozzuk, — módot s alkalmat nyujtván, gondolataik, érzelmeik s ohajtásaik kicserélésére. S ez a kérdésben levő közeg segítségével mehet csak véghez.

Kivánunk tehát a Népnevelők pesti egyletének friss erőt, kitartást, az összes magyarhoni népnevelők részéről férfias, ha kell, áldozatkész támogatást nagy horderejű kettős föladata megoldásához, országos, nem csak helyi, érdekü terve kiviteles eszközéséhez.

Márki József tdr.

Van e tanítónak eszköze arra, hogy a gyermekek rendszeren látogassák az iskolát?*)

Annak szükségességét, hogy a gyermekek rendszeren látogassák a tanodát, fejtegetni nem célom, fölöslegesnek tartván ezt. Belátták azt már azon szerzetesek, kik az oktatással több század előtt kezdettek foglalkozni, s kik tanulóiknak erélyesen szívükre kötötték a tanorák rendszeren látogatását.

A fő okot arra nézve, hogy a gyermekek az iskolát elmulasztják, magukban a szülőkben kell keresni, mennyiben azok gyermekeiket minden apró-cseprő dologért otthon marasztják vagy épen a szegényebb sorsuak, habár mindjárt zsenge koru magzataikat, rendszer munkába fogják.

Igaz, hogy a törvény az iskolát rendszeren nem látogató tanulókat szüleit egyes pénzbeli büntetésekkel akarja figyelmeztetni arra, hogy gyermekeiket rendszeren küldjék tanodába; s már több éven a szülőknek (egyes tanodákban a beiktatás alkalmával) oly irat kézbesítettik, melyben egyenesen ki van jelentve: ha a gyermeket háromszori megintés után a tanító által sem küldenék rendszeren az iskolába, büntetés fejében 50 kr.-tól följebb 5 fr. ig lesznek kötelesek fizetni.

Az intések megtörténtek, de a birságfizetés kimaradt. A szülők tehát azt gondolták, tartsuk itthon gyermekeinket, ha segíthetnek dolgozni; büntetni ugy sem fognak. Uraim! én azon szerény nézete met vagyok bátor nyilvánítni: ha több olyan szülőt csak egyszer-kétszer büntetnének a fönt irt összeggel, nem hinném, hogy ne lehetne azt kivinni, miszerént a

*) Legnagyobb részben ismeretes igazságokat ismételn ugyan e cikk, de művészi egyszerű előadása értelemhez s szívhez nem hibázza el az utat. — Szerk.

gyermekeket rendszeren küldjék iskolába. (Ha nagyon szegények volnának a szülők, fizetés helyett dolgoztatni kellene velök a város vagy község részére).

Egy más okot azon körülményben kell keresnünk, — melynél fogva sok szülő a gyermek előtt az iskolát oly helynek ecseteli, hol ütés, pofozás, bezárás stb. napi renden volna. Ily előkészítés után természetesen félni fog a gyermek iskolába menni; s nem egyszer történt, hogy kény szerrel kellett a gyermeket iskolába vezetni; ha pedig már ott volt s ki szabadulhatott, elszökött. Az is előfordult, hogy maga az anya, ki gyermekét először kísérte iskolába, sirva ment haza; s midőn kérdezték, miért sir, feleletül adá: „Oh Istenem! szegény Pistám! ma kellett neki iskolába menni; vége most már jó napjainak!“

Ebből láthatni, hogy sok szülő az iskolát oly helynek tekinti, hol gyermekeiket durva, tulszigoru, komor ember kezébe adják, ki talán mindig pálcát suhogtat a gyermekek fejei fölött. Ha ilyesmiket hall a gyermek, mi természetesb, mint hogy nem akar iskolába járni.

Végül okot kereshetünk a tanítóban magában. El kell hagynunk mind azt, mi a gyermekeket az iskolából visszariasztaná.

Azért el oly bánásmóddal, mely a gyermek jó kedélyével ellenkeznek; hova tartozik a csak néhány kiválasztott gyermek általi dicséret-aratás is. Bánásmódunk ugyanis legyen kedves, szelid, barátságos, türelemteljes, szívnyerő; oktatásunk legyen szemléltető, érthető és megnyerő; könnyüről térjünk nehezebbre, ismeretesről ismeretlenre, egyszerűről összetettre.

Ne tanulmányozzuk csak az értelmet a tanulóknál, hanem kedélyét is; legyünk a jutalmazás és büntetés alkalmával igen elővigyázók; mert mindkettővel, ha rosszul kezeljük, árthatunk.

Ha így fogunk bánni tanulóinkkal, bátran mondhatjuk, ez volna fő eszköze a tanítónak arra, hogy a gyermekek rendszeren látogassák az iskolát. Ha nem mindnyájánál használna is bánásmódunk, de legnagyobb számára tanítványainknak anyira jó hatással lesz, hogy örömmel fognak a tanuláshoz s vidor kedélyiel sietnek az iskola falai közé.

Ságh József.

A munkács-egyházmegyei néptanítók szellemi és anyagi helyzete.

II.

A hol a tanítóság össze van foglalva az éneklészséggel, ott csak meglehetősen lábön áll anyagiilag a tanító; de a hol külön van választva, ott bizony egy favágóénál is rosszabb anyagi

helyzetben van; mert 300 frtos tanítóságot a megyében nem ösmerek. A papok pedig igyekeznek a tanítóságot elválasztani az éneklészségtől; s nem azért, hogy a tanító jobban megfelelhessen magasztos hivatásának, de csak azért, hogy egy koldusból kettőt csináljanak, és hogy az éneklészszel kiszolgáltassák magukat, választván erre tanulatlan parasztembereket.

A tanítóknak nem csak szellemi, de anyagi emelkedését is sok pap irigy szemmel nézi; azért igyekeznek, „egy koldusból kettőt csinálni.“ Isten mentsen, hogy ily pap azt lássa, hogy tanítója lapokat járát*); vagy hogy a tanítónénak oly divatos ruhája van, mint a papnénak (?); mert azonnal megüti a guta az ily papot. (?)

Tudok ez egyházmegyében oly esperesi kerületet, melynek 11 tanítói állomása közül 6 nincs betöltve, csak azért, mert az éneklészségtől el lévén választva, a tanító nem élhet csekély tanítói fizetéséből. S ezt türik a papok a fentirt okokból, de az esperes is; mert neki is jut egy kis ajándék a behelyezett paraszt kántortól.

Azt hinné a nyájas olvasó, hogy nem akad képezde-végzett egyén a külön választott éneklészségre, a ki nem lenne szolgája a papnak, azért helyez be az esperes paraszt embereket ez állomásokba. De hogy nem akadna, ha oly díjazásban részesülne, mint az illendőség hozza magával. Itt is megvan a papok nyomása a párbér és stolában, a melyre ki van adva megboldogult megyés püspökünktől egy sema, a mit ha a papság megtartana, csak boldogulhatna a szegény éneklész; de a papok kevés kivétellel oda igyekeznek, hogy csak ők éljenek. Legyen erre egynéhány példa: a pap kap párbérül többnyire egy véka tengerit, az éneklész egy negyedrészt, vagy a pap egy o. é. frtot, az éneklész 20 krt; éneklészt miséért a pap egy frtot, az éneklész 10—16 krt; egy nagy temetésért a pap elvesz 20—30 frtot, az éneklész kap 2—3 frtot s így tovább. Hol van itt a méltányosság és az arány? A pap kikapja a neki rendelt ágybért és stólat hatványozva, de az éneklész még az előirtat se merje követelni; mert meggyül a baja a papjával, sőt a néppel is.**)

A tanító mint éneklész a megyében díjaztatik még külső földbirtokkal is; de ha nem eléggé erélyes: reá teszi a pap kezét a földbirtokra; azután az éneklész csak adóját fizeti annak, hasznát a pap veszi. — Tudok helységet, a hol a papnak mintegy 40 hold földje van az egyháztól, az éneklésznek pedig csak kettő; de ebből is egy felet a pap használ, holott ez a fél is az éneklészre van telekkönyvezve. No csak próbálja azért a jogtalanul bitorolt földet beperelni: tudom, mindjárt felfüggesztik állomásától. Ösmerek ismét helységet, hol a papnak mintegy 15 hold földbirtoka van, az éneklésznek csak egyfél, s azt is elnyelte tőle a pap, sőt még magára is telekkönyvezette.

*) Ez alkalmasint onnan van, mert maga sem járát, legalább a Népinevelők lapját nem; holott iskola-igazgatónak minden nevelési szaklapot járátnia kellene. Így tehát, nehogy a tanító kifogjon rajta, annak iparkodását sem nézheti közönyösen. — Szerk.

***) Ez talán azért van, mert a kántor családos ember, a pap pedig nem. — Szerk.

III.

Az iskolai épületek és tanítói lakók, többnyire oly elhanyagolt állapotban vannak, hogy mindennek beillenek, csak iskolának nem; a papság nagyobb része pedig igyekszik magának palotákat építtetni, de az iskola, nem bánja, ha a tanító nyakába szakad is!

Ritka azon pap is, ki katechizálni eljárjon az iskolába, ezt is a tanítók nyakába varrják. Igaza lehet talán annak, ki azt állítja, hogy a papok azért buzgólkodnak oly nagyon a felekezeti iskolák mellett, mert félnek a katechizálástól. Ösmerek papot, a ki egy év alatt csak kétszer látogatja meg az iskolát: egyszer mind tanfelügyelő, másszor pedig mint igazgató az évi vizsgán. Sőt ösmerek olyant is, ki másfél év alatt egyszer sem volt az iskolában. De inkább ne járjanak az iskolába, mintsem olyan scandalumot csináljanak, mint az, a ki jó kedvében belépett az iskolába a gyermekek közé, és azt mondta a tanítónak: „Takarodjék ki innen; itt én vagyok az ur, én parancsolok.“

Furcsán értelmezi némely pap az 1868. 38. t. cikk 117- és 121-ik §-ait. Ők ugyan is maguk megválasztanak néhány iskolaszéki tagot, még pedig olyanokat, a kiktől meg vannak győződve, hogy ellenségei a tanítónak. Ezeknek azután egyéb dolguk nincs, mint elmenni az iskolába, és a tanítót ellenőrizni, hogy iskolába későn be-, vagy korán az iskolából ki ne menjen. Csak adnának azután a papok az ily controlokra zsebórát is, hogy ne kapjanak ártatlanul a tanítóba. — Az ily iskolaszéki tag azután nem csoda, ha az iskolában pipára gyújt, vagy ha akkor is ül, midőn az iskolás gyermekek állva imádkoznak.

Különbön sok pap nem banná, ha a nép mindég tanulatlan maradna, mert a tanulatlan nép jobban áldoz a pap önhaszonlesésének mint a tanult. Azért sok helyen ha a tanító erélyesen utána lát az iskolának, a tanköteles gyermekek iskoláztatását sürgeti: a pappal, sőt a néppel is gyül meg a baja; mert a pap nyíltan vagy alattomban tudtára adja a népnek, hogy a tanító jelentette fel a hanyag iskoláztatókat. Vannak papok, a kik színlag rendszeren bekvánják a tanítóktól az iskolát mulasztók névsorát: de ha a tanító véletlenül a pap felre menő helyére jut, ott találja nagy gonddal összeállított absentia-jegyzékeit.

Mindezeket tekintetbe véve, nem csodálkozhatunk, ha a tanító más pályára vándor, ha kötelességeit is csak kényszerűleg teljesíti. Sőt a máramaros-megyei póttanfolyam alatt több tanító indítványba hozta, hogy együtlenül irnának fel a nagyméltóságú miniszterium és az országgyűléshez, hogy a szentesített 1868. évi 38. t. cikket egész erélylyel léptessék életbe; azaz: a mely hitfelekezeti iskolák nem felelnek meg az említett törvénycikk kellekeinek: közsítsék azokat ki azonnal; mert csak így felelhetnének meg tanítói magasztos hivatásuknak, és csak így szabadulhatnának fel a papok járma alól.

Kállay Elek.

Nyilatkozat az alapnevelők, s a nevelésügy barátihoz.

(Folyt.)

Ezek között kiválóan és első sorban az alapnevelők országos egyletének közp. választmánya által f. évi május 28-án tartott ülésről szóló e lap 22—23-ik számaiban közölt értesítés veszi igénybe figyelmemet. Ez értesítésben nagy meglepetéssel következöket olvasom: „Az együttes első titkári és pénztárnoki állomás Sz. E.-nek lemondása és a Fröbelistákhoz áttérése folytán megürülvén stb. — Az értesítés „XX“ jegy alatt látott napvilágot s így nem tudom „hivatalos“ értesítésül kelle fogadnom? De miután illető helyről négy hó lefolyása alatt még nem cáfoltatott, nem lehet kétkednem, hogy a fent idézett kitévelt s helyettesítesemre vonatkozó határozatot a vál. gyűlés jegyzőkönyve valóban tartalmazza. — Mivel tehát tartalmazza, a választmány ellenében kell szót emelnem, kijelentvén, hogy én le nem köszöntem s így a titkári állomás betöltése iránt a választmány nem intézkedhetik, az alapszabályok nyomán valamely hivatal betöltésére csak is a közgyűlés lévén javasolható. Nem vagyok képes elképzelni azt sem, hogy a fröbelistákhoz (kik azok?) áttérem miként foglalhatott helyet a titkári hivatalnak más egyénre ruházása iránt keletkezett végzés indokai között; a vagy mikor nyert a választmány az alapnevelők egyletétől jogot arra, hogy Fröbel rendszerének barátait excommunicálja? Hiszen ha a hangulatot tekintve a választmány működésében irányadóul, ugy figyelembe kellett volna vennie, hogy az alapnevelők egylete közgyűlésén, ugy a körök értekezletén az óhaj Fröbel rendszerének meghonosítása tekintetében többszörösen fejeztetett ki határozatilag; hogy az alapnevelők által a kised-ovodákról szóló törv. javaslatra tett észrevételek is hangsúlyozzák Fröbel fejlesztő rendszere meghonosításának szükségességét; hogy hazai ovodáink legnagyobb részében (smondjuk a legjobbban) a Fröbel-féle foglalkozások tényleg meghonosítottak; s hogy végre épen a választmány által az orsz. tanító gyűlés alkalmakor egybehívott s a választmányi tagok nagy részének jelenlétében megtartott értekezlet is egyhangulag elfogadta azon thesist, mely Fröbel rendszerének hazai ovodáinkban elplántálását követel.

Sem az egylettől nyert utasítás, sem az állítólagos közhangulat nem jogosítja tehát föl a választmányt, engem a titkári hivataltól elmozdítani (mert miután le nem köszöntem, az állomásnak más egyén általi betöltése elmozdításnál egyébnek nem tekinthető) s midőn a választmány ezt még is tette, hivatalos hatáskörével élt vissza.*)

Bár mily önzetlenül tettem és teendek jövőre is szolgálatokat a nevelés ügyének, még is szívesen kellene fogadnom a választmány fenti intézkedését, mely egy igazán meddő küzdelemben részvételtől ment föl; ám de tekintetbe kell vennem, hogy midőn

*) Ugyanezen választmány érintett ülésében kikelt Rapos urnak az igazgatói állomástól elmozdítása iránt — s nem vette észre, hogy ő sokkal nagyobb igazságtalanságot és jogtalanságot követett el fenti végzése által irányomban.

igen tisztelt üggyársaim az alapnevelők orsz. együletének titkárává igénytelen személyemet megválasztani méltóztattak, a nem érdemelt kitüntetés elfogadása mellett egyszersmind köteleességeket is vállaltam magamra; nem csak az egylet csekély jövedelmének kezelésével bizattam meg, de egyszersmind az egylet által a szellemi téren kifejtendő működés intézése is kötelemem közé soroltatott. A köteleességek-től azonban elválaszthatlan a miként teljesség tekintetében beszámolás s így bár mily örömet vonulnék is el a küzdteréről már most, nem szabad ezt tennem mindaddig, míg a reám bizottakról az alapnevelők orsz. egylete közgyűlésének be nem számoltam, ezzel tartozom mind az egyletnek, mind magamnak.

Kijelentem tehát ennél fogva: hogy a választmánynak fent érintett jogtalan határozata ellen tiltakozom s kötelezőnek el nem ismerem; hogy ennél fogva a titkárságtól mindaddig, míg közgyűlés egybe nem hívatik, vissza nem lépek, az egylet nálam lévő üzleti könyveit, pecsétét stb. ki nem adom; pénztári számadásaimat pedig — tekintve, hogy a fenti végzés hozatala által a választmány irányomban ellenséges indulatáról nyilván tanuságot tön, — csak is az egybehívandó közgyűlésnek fogom bemutatni.

Szolgáljon e nyilatkozatom egyszersmind az egyesület elnökségéhez intézett nyílt levél gyanánt, melyben kérem, hogy a közgyűlés mielőbbi egybehívása iránt intézkedni sziveskedjék, annyival inkább, mert sok kérdés hozandó tisztába s mert valóban szegény az, hogy ezen egylet, mely alapszabályok megerősítéséért folyamodik, tiszteletbeli tagokat választ stb., épen az egylet fölvirágzásának eszközlésére hivatottak által szított egyenlenség következtében több mint egy év óta már csak névleg létezik. *) (Vége köv.)

Szabó Endre,
a kolozsvár-hidelvei gyermekkert s előkészítő-iskola
vezetője.

A tanfelügyelő leánya.

— Beszély. —

Irta VASSNÉ.
IX.

Az idő lassan s kínosan haladt előre, a boldogtalanok gyötrelmeivel mitsem törődve. Monori határozottan el volt tiltva Altéri házából, s ama nap óta, melynek tanúi valánk — a népgyűlés előtt még — nem látta aráját. Altéri, a szivtelen apa, csupán boszuszomjának hódolva, semmivel nem törődött. Monoriról hallani sem akart, eltárgyalt róla beszélni is. Kinyilatkoztatta, hogy addig nem fog megnyugodni, míg az ifjut állásától el nem mozdítja s a városból el nem űzi. S ezt elég kegyetlen volt Lenke előtt számtalanszor említeni.

A leányka igen sokat szenvedett e miatt; megkísérelte többször atyját kiengesztelni, de hasztalan.

*) A közgyűlés egybehívását nem lehet az orsz. tanítógyűlés alkalmára halasztani, mivel — mint értesülök — a Népművelők pesti egylete a tanító-gyűlést csak is 1873-ban kívánja egybehívni s addig mi nem várhatunk ügyeink rendezésével

A történetek után félévvel Monorit a tanfelügyelő házában látjuk, órák óta Margittal beszélgetve. A hölgy egy általa alapítandó leány-nevelő-intézet vezetésére kérte fel s tervezett vele annak célirányosabb kivitelén, midőn hozzájok egészen váratlanul atyja nyitott be.

— Itt van Monori? — kérde gyorsan s kihevült arccal lépve az ifju felé. Látszott rajta s egész lényén, hogy kellemetlenül van érintve.

— Parancsoljon velem nagyságod.

— Ön fel van terjesztve. Vádolva van hanyagságról. — S nemes szive annyira sértve volt e méltatlansággal, hogy egészen búsan ejtő ki e szavakat.

— Én vádolva vagyok?! — szólt lassu hangon Monori. — Én? Hogyan lehet ez? Ennyire vetemedhetett volna tehát Altéri? Ez iszonyu! — S arcát sápadtság futá el. A tudat, hogy tiszta, mocsoktalan neve sértve van a legkényesebb oldalról, elviselhetlenné látszott előtte. Kővé meredten állt. Egy szó, egy hang nem jött több ajkaira, de szive vérzett. A tanfelügyelő szívélyesen nyujtá felé kezét s atyailag mondá:

— Nincs mit aggódnia, legyen egészen nyugodt; az ügyet magamra vállalom! Ön nemes férfi, s az igazság érdekében kötelességem önért szót emelni. Hiszen önt az egész város ismeri, ismeri szorgalmát, buzgó törekvését; önt tisztelik, szeretik. Ö minden tekintetben az első közt áll. Altéri rúdul fog ez esztelen tettéért lakolni.

Margit még mindekkorig hallgatott, úgy látszott fejecskeje tervet forralt, melynek kivitelét szokott ügyességgel s gyorsan állapítja meg s még nagyobb erélylyel hajtá végre.

— Monori! — szólt az ifju felé lépve — ha ön megengedi, ügyét kezembe veszem s meglássuk, egy gyenge nő mit lesz képes tenni.

— Nem, Margitom, nem szabad beavatkoznom, most nem! Az ügy sokkal komolyabb, minthogy beavatkozást tűrjek. Nem, magam fogok közbe lépni.

A hölgy egy átható tekintetet vetett atyjára, azután szeliden simult mellére s mintegy neheztetőleg kérde:

— Nem szabad atyám? Én értelek téged. Ne aggódjál miattam. Leányod tudni fogja, mit kell tennie.

— De mégis, Margit, lehetlen. Most az egyszer nem lesz szükségem reád. — S egy csókot nyomott Margit tiszta homlokára, tudtul adandó, hogy kérése nem fogadtatott el.

Margit mosolyogni igyekezett, miközben válaszolá: — Atyám! most az egyszer határozottan engedelmet kérek, hogy akaratom szerint cselekedhessem.

— Lehetlen, Margit! Csak nem akarsz utamba állani?

— De kérem, esedezem nagyságodhoz, értem semmit, épen semmit ne tegyen. — Szólt közbe Monori, ki tökéletesen sejteni hitte Margit szándékát. — Nem szeretném, ha valaki részemre Altéri kegyét eszközölni akarná.

— Csitt! Önnek nem szabad szólani. Gyulai Margit majd fogja tudni, mit tesz. — Ezután atyja elé állt. — Atyám! neheztelsz e reám? — s szeliden foná karjait a tanfelügyelő nyaka körül s összecsókolá arcát; azután folytató: Monori tiszta a

vádtól s csak néhány sor töled s ő fel van mentve. De én mást akarok, egészen mást! — Ezután föl s alá járt a teremben. Gyulai titkon szemlélte őt s látta, hogy e percben kedvese arcán ihletett kifejezés ül. S valóban Margit fenséges tartása, a büszke, felnyuló termet, az érdekes halvány arcszín, a magas márványhomlok alatt villogó éjsötét szempár, a kissé hajlott sasorr, — mind, mind nagyszerű szépségét emelék ki s adtak neki annyi tekintélyt mindig, hogy ki őt látta: bámulta, s önkéntelenül kellett, hogy előtte meghajoljon. — Igen, ki fogom önöket békíteni, — mond Monori előtt megállva a hölgy. — Legyen nyugodt kegyed, sőt örüljön, hogy alkalmam nyílt Altérral érintkezésbe jöni. S én hiszem: Ön és Lenke áldani fogják a sors kezét, hogy Altérit velem összevezette; s erre mi más adott okot, mint hogy önt feladta; s ne legyen én Gyulai Margit, ha ezen harcban ön nem lesz a győztes és a babérkoszoru nem Lenke keze leendő — Ezután férfias erélylyel érinté Monori vállát s atyja elé lépve, kinek kezeit csókolá, távozott termébe. (Folyt. köv.)

Meghívás.

— Kolozsvár városa összes néptanítói a közóhajtásnak vélték eleget tenni, midőn az erdélyi részek középpontján, mintegy hazánk második fővárosa körében, egy élet-erős néptanító-egylet létesítése céljából lépéseket tettek — s midőn ezen egylet szervezésének eszközlésére Kolozsvár városában f. évi november hó 2—4-ik napjában a kolozsvári országos vásár folyamán tartandó közgyűlésre Erdély buzgó néptanítóit s tanítónőit felekezeti különbség nélkül, valamint a népművelés ügyének hő keblü barátait ezennel meghívjuk, hiszszük, hogy meghívásunk mindenütt szives fogadtatásra találandó.

Bár a megalakulandó egylet — több okokból — a „Kolozs-dobokamegyei tanterületi néptanítók egylete“ címet viselendő, mindazonáltal Erdély egyéb részeiben lakó üggyársaink csatlakozására is számítunk, annyival inkább, mivel székhelyét itt a központban tartó, de több körre oszló egyletünk kellő támogatás esetén egész Erdélyre kiható üdvös működést fejthet ki.

Buzgó nevelésügy-barátok, különösen sz. kir. Kolozsvár város érdemteljes előjáróinak támogatását kinyervén, azon kedvező helyzetben vagyunk, hogy már az alakulást eszközlő közgyűlést is élvezetessé s tanulságossá tehetjük; arról sem feledkeztünk meg, hogy kinek-kinek saját személyére szállásokról és étkezésről gondoskodva — képessé tehesük vidéki üggyársainkat a közgyűlésben nagyobb mérvű anyagi áldozatok tétele nélkül részt venni.

A közgyűlés programja következő:

November 2-dikán délelőtt és délután a vidékről érkezők elszállásolása. E célból a szállásra igényt tartók Szász Lajos néptanító ur lakásán (bel-farkasutca 76. sz. a.) jelenendnek meg.

Ugyanaz nap este 6 órakor előértekezlet a ref. főiskola helyiségében

November 3-dikán d. e. 10 órakor

közgyűlés a városház nagy termében. Ezen közgyűlés az alapszabály-terv megvitatása, az egyleti tisztviselők megválasztása, az egylet szervezése s indítványok tárgyalásával foglalkozandók.

Délben közebed. Délután a helybeli tanintézetek s egyéb látóvalók megismerlése.

Nov. 4-én d. e. 8—10 óra közt mintatanítások megismerlése.

11 órakor zárközgyűlés, mely értekezések meghallgatása s a minta-tanításra tett észrevételek megvitatásával foglalkozandók.

A gyűlés ügyrende az előértekezleten állapítatik meg s tétetik közzé.

Gondoskodtunk arról is, hogy ez alkalommal az újabb taneszközök s tankönyvekkel megismerkedhessünk. E célból taneszközkiallítást rendezendünk, mely a gyűlés napjain mindenki számára nyitva állandó.

Fáradozásaink jutalmául csakis ügytársaink minél nagyobb számban megjelenése szolgál. Ezt reményelve, örömmel s szíves ügytársi vendégszeretettel nézünk a rég óhajtott találkozás elé, fölkerve azon vidékieket, kik elszállásoltatni óhajtanak, hogy ebbeli igényükről az illető albizottmány elnökét Szász Lajos urat legkésőbb október hó 28-ig bérmentes levélben értesíteni sziveskedjenek.

Kelt Kolozsvárt, a kolozs-dobokamegyei tankerületi néptanítók egyletét szervező bizottmány 1871. évi október 12-kén tartott üléséből. — Tóth Tamás, bizottmányi elnök; Szabó Endre, bizottmányi jegyző.

Vegyések.

= A vallás- s közokt. m. k. miniszterium f. évi okt. hóban, Csongrád városában állami férfitanítóképezdét állított föl. A rendes előadások, — az egyelőre egy évfolyamu tanodában — nov. elején veendik kezdetüket. A népisk. törv. XXXVIII. c. ért. szerént — az eddigelé már 30-nál többre szaporodott jelöltek közé — fölvetetnek még bizonyos számig oly éptestü növendékek, kik a 15-dik évet már meghaladták, s az anyanyelv-, számvetés-, földrajz s történelemben legalább annyi jártassággal bírnak, mennyit a gymnasium, reál-, vagy polg. iskola négy alsó osztályában tanítanak. A belépni kívánó növendék erről vagy nyilv. isk. (bélyegment) bizonyítványt köteleselőmutatni, vagy fölveti vizsgálatnak magát alávetni. Keresztlevél és (bélyegment) orvosi bizonyítvány szintén mellékelendők. — Néhány oly növendék, kik erkölcsi viseletük s szorgalmoknak kitünő jelét adandják, a magas miniszterium részéről állami segélyre is tarthat számot. A fölvetetni kívánók alulírott nál mielőbb személyesen vagy írásban jelentkezzenek. — Kelt Csongrádon, az igazgató-tanácsnak megbízásából, ennek okt. 14-kén megtartott üléséből. Bohus Rezső, igazgató-tanár.

— Bécsben az iskola-tanács legújabb ülésében többi között elhatározta, hogy mindennap oktatás kezdetén és végén ima mondassék, melyben minden gyermek val-

laskülönbség nélkül részt vehet. — „Szép imádság lehet ez!” jegyzi meg erre a „M. A.” Már hogy ne lehetne szép? Mintha bizony az emberek s azok gyermekei közös teremőjük s jóltevőjükhöz, az Istenhez, már szépen és fogatosan nem is imádkozhatnának! Hasonló imádságok olvasókönyveinkben eddig sem hiányoztak.

— Műty Gusztáv, csáktornyai tanító, vezetéknevén „Jenei”-re kért átválttatása f. é. 25,865 számú belügyminiszteriumi rendelettel megengedtetett. (B közl., okt. 14.).

— Ajánljuk az illető tanfelügyelő figyelmébe. Somogy megye Kaposkeresztúr községében a tanító már harmadizben tett gyilkossági kísérletet. Először önmagát szurta meg nagy késsel. Kigyógyulva bajából, nemskára a falu kisbírájának kezét lőtte meg. Nemrég pedig egy kanászt srétezett meg, a miért ez szolgálójának kurizált. A nép mindhárom izben jelentést tett és hivatalos vizsgálatot kért; de a szolgabíró, Laváty plebános és még néhány megyei urnak pártfogása által az illető tanítónak semmi baja nem történt. — Egészen másként volt a nagyberki-i tanítóval, ki is a mosdósi plebános Koltay László ur intrigálása következtében hivatalától elmozdított. A népet biztatta, hogy: „Adjátok fel a mestert, hogy nem tud tanítani, miért hagyjátok magatokat a mestertől „te”-nek szólíttatni? Mondjátok, hogy kevesebb bérért is kaptok mestert! Ez milyen goromba a gyermekekhez stb.” — És az 53 éves tanító, a 75 éves agg, állását elvesztette, a nép pedig csakugyan kevesebb fizetésért kapott tanítót. — Tolnai.

— Kistükkör. Olvasóink figyelmét a Bartalits Imre által kiadott s szintén a mi szerkesztőségünk mellett megjelenő Kistükkör című képes gyermek heti lapra vagyunk bátrak teljes-komolyan ezennel föl-hívni. Ismételjük: teljes-komolyan. Említett lap ugyanis jelen évnegyedben csekély részvétnek örvend, dacára annak, hogy hasznost, mulattatót, világos előadást, kiállítási esint s pontos szétküldést*) egyesít; s hivatásának, nemcsak gyermekek, de felnőtteknek is célszerű olvasmányt, sőt tanulmányt nyújtani, lehető tökélyesen megfelel. Mi legyen tehát oka a részvét s pártolás kellő hiányának, — nem képzelhetjük. Annnyit azonban bizonyosan tudunk, hogy hasonló ismeretterjesztő s kellemes időöltést szerző gyermekközlöny elkerülhetlenül szükséges, ha azt akarjuk, hogy nemzetünk azon része, melynek művelődés kell (pedig e rész nagyon is tetemes), részint az elmulasztottakat helyre pótolja, részint (a gyermekvilág) későbbi vagy éppen jelen tanulmányaira előkészítettessék. — A köznevelés érdekében tesznek tehát t. Olvasóink, különösen t. Népművelők, ha a Kistükkör-tőlők telhetőleg bizalmas körökben, nevezetesen növendékeik közt terjesztetni sziveskedendnek. Mit igen-igen kérünk.

— A Népművelők pesti egy-

*) Hogy némely t. előfizetők még sem kapják olykor annak idejében a lapot, — oka nem a szétküldésben rejlik.

lete okt. 15-kén Zichy Ant. ur elnök s számos tag jelenlétében tartott, e tanévben első (ha úgy lehet nevezni: ügyviteli) közgyűléséből ide iktatjuk: 1) Tan-szer-muzeumi terv kidolgozására bizottság neveztetett ki. Elnök: Péterfy S.; tagok: Lederer, Vajdady, Falvay, Orley; kik a legközelebbi (ügyviteli) közgyűlésen jelentést tesznek. — 2) A 2-dik könyvtárnoki állomásra, Ladányi helyett, Kerekgyártó Elek neveztetett ki közfelkiáltással. — 3) Egyleti közlönyül, 1872-ki január 1-től kezdve, a megbővítendő s havonként 3-szor megjelenendő Népművelők lapja fogadtatott el — elvben.

— Sziklay Mária urnő, Aradon leánynövelde tulajdonos, mint magán uton értesítve vagyunk, Bajára a közokt. miniszterium által az állami nőképezdehez igazgató-tanárnőnek lőn kinevezve; min-szivünkől örvendünk.

— Ez alkalommal megbízást kaptunk imént tisztelt tanár urnőtől — köztudomásra hozni, hogy Aradon intézete, az ő átköltözése által Bajára, igazgató nélkül maradván, az igazgatóság s tulajdonosi jogtőle jutányos föltételek mellett átvehető. Az intézet épen most áll a legjobb karban, mintegy 60 növendékkel. Kik tehát vele ez iránt értekezni kívánnak, levél útján vagy személyesen, legyenek szivesek őt új (bajai) állomásán fölkeresni.

— Tegnap, okt. 18-án, Krisztus születése után 1871-ben, a pesti cukorutcai népiskola előtt csaknem ribillio tört ki, az esti-iskolás inasok ribillioja; csak a véletlennek, mely egy iskolaszéki tagot, jelen sorok íróját, arra vezeté, köszönbetű, hogy valósággal ki nem tört. Eltiltett iskolaszéki tag azonban, a már távolról hallatszott lármázás, kiáltozásra, közbe jöven, okát tudakolá a kedélyek fölháborodásának. — Kitünt, hogy az ipar nagy reményű fiait nem akarják az épületbe eresztetni s a fensőbb tudomány forrásaiból is meríteni; azaz: a már kitűzött hetenkénti 2—2 órai tanítást (esti 7-től 9-ig!), ismételve, már valami harmadszor, megtagadják tőlők, bezárván még a műszak ajtaját is, a tudományoszomjas tanoncokat pedig kizárván. A jogosult lázadóok szép számmal valának, 60—70-en, mindenik saját napi foglalatosságának egyenruhájába öltözve. Kérdésére a közbejövőnek: „Mi az oka, hogy az ifju polgárokat, az ajtó bezárása által eltiltják törvényes kötelességök teljesítésétől?” az ajtón kívül álló s csaknem megköveztet házmester válaszolja, hogy nincs — gáz, azaz: világosság. Ezt megértvén a kérdező, legott igyekezett az ajtóküszöbről a kedélyeket lecsillapítani s a háborgókat esendes eltávozásra bírni, azon utasítással, hogy akkor jöjenek, ha világosság lesz az iskolában; mit a házmester fog legbiztosabban megmondhatni; időnként tehát annál tudakozódjanak. E fölvilágosítás használt. Csak azt esodálja fölvilágosító, hogy más nem találkozott, a ki már előbb hathatós fölvilágosítást nyújtott volna a sötétségben botorkáló s ordító fiataloknak s a szomszédok, járók-kelők füleit az iskola javára épen nem való botránytól megkíméltette volna. — A gázhiányon néhány milli gyertyával lehetett volna segíteni.